

BESTE KIENDER!

De kastaegen staon weer veur de deure. Daarom hebben we dit Herenhoentien extra gezellig maekt. De veurkaante is haost een soort van kleurplaete wodden. Kleur die daarom mar zo mooi meugelik! Midden in 't Herenhoentien staot weer een verhaeltien over Piepmoes. Et hiet *Piepmoes en de gelegouw*. Gelegouw is et Stellingwarver woord veur wiewaal. De gelegouw van dit herenhoentien is hiel biezonder. Niet alliend omdat hi'j ien van Piepmoes zien beste vrunties is, heur. Mar veural omdat hi'j in de winter altied in de bos van Piepmoes blift. En dat is vremd. Hiel vremd. Want gelegouwen bin trekvoegels en bin hier alliend mar in de zomer. In de winter gaon ze, tegere mit een hieleboel ere trekvoegels, naor et waarme zuden toe. Behalven iene gelegouw, et vruntien van Piepmoes. Lees of luuster mar gauw! Op 'e laeste bladziede staot een kleurig kastspullegien. Ie kun dat mit twie of meer kiender speulen. Mar ie kun de tekening vanzels ok gewoon mooi kleuren. Dat moej' hielendal zels weten! Van de inlegvellen kuj' prachtige kastversierings maeken. Hoe dat allegere percies moet, kuj' veerderop in et kraantien vienen, of op iene van de inlegvellen. Hiel vule plezier overal mit en tot volgend jaar! Et volgende Herenhoentien verschieit begin april.

PIEPMOES EN DE GELEGOUW

(Een veurleesverhael van Sietske Bloemhoff)

Et verhaeltien van dit keer gebeurde al een posien leden. Et was midden in de winter en hiel koold. Piepmoes vun op een dag een haost gele voegel die hielendal verkleumd was. Luuster mar es:

Et is nog niet zo laete as Piepmoes die morgen de deure uut stapt. 'Tjongejonge, wat is et toch gloepende koold,' foetert de moes in himzels. 'Mar ja, et moet toch mar wezen. De kastdaegen kommen d'r an en dan wi'k graeg wat extra's in huus hebben.' Piepmoes trekt de musse nog es wat stiever over de oren en stapt deur de sni'jbulten henne de tuun uut. Now en dan ploft d'r wat sni'j van de takken op 'e grond. Veerder heur ie hielendal niks. Alles is wit. De zonne schient en gleenstert deur de bomen henne. De bos is prachtig en Piepmoes wodt de hieltied fleuriger. 'Weej' wat,' bedaenkt hi'j, 'ik kan wel even bi'j de doeve kieken. Misschien het hi'j wel zin om mit te gaon. Dan kuwwe onderwegens ok nog wel een pottien sni'jballen.' Piepmoes slat et pattien in dat naor de boom lopt daor de doeve in woont. 'Ha, die Piepmoes,' ropt de doeve. 'Da's now toevallig, ik zol krek jow kaante op. Ik docht misschien het Piepmoes wel nocht om in de sni'j te speulen. D'r ligt zo allemachtigen vule. Zuwwe doen wie et veerste sni'jballen votsmieten kan?' Dat liekt Piepmoes prachtig toe. 'Awwe dan de kaante van et dörp op gaon, kan ik mitien mien bosschoppen doen,' zegt hi'j.

En daor gaon de beide vrunden. De iene keer gooit Piepmoes zien sni'jballe et veerste vot, de ere keer de doeve. Ze hebben de hoogste wille. As ze langs de boerderi'je kommen daor Klaos en Miep wonen, doen ze onwillekeurig een betien veurzichtig. Ie weten ja mar nooit. 'Aenlik onneuzel,' vint Piepmoes. 'Klaos en Miep zien oons toch niet. Reken d'r mar op dat die beide sloegerds mit dit koolde weer stief tegen de verwaarming zitten. Ik zie of heur niks, ieje dan doeve?' vragt Piepmoes. 'Ik ok niet,' antwoordt de doeve. 'Temeensen zo krek nog niet... Mar luuster es goed... Et is krek of heur ik now wél wat... Hiel zaacht gepiep...'

Piepmoes luustert now ok goed. 'Ie kunnen wel es geliek hebben, doeve,' zegt hi'j. 'Mar et is niet et geluud van Klaos en Miep, die maeken veul meer kebaol. Et kon wel van een voegel wezen. Ik kan niet goed thuisbrengen wat veur voegel et is. Mar mi'j donkt dat hi'j argens hatstikke bange veur is. Kom mit doeve, gauw kieken.' De beide vrunden daenken now niet meer an sni'jballen. Piepmoes klimt bi'j de doeve op 'e rogge en dan vliegen ze de richting van et geluud op. Ie kun et de hieltied beter heuren. 'Hellup... dudel... hellup... dudel...' En zo gaot et mar deur. 'We bin d'r haost, Piepmoes,' poest de doeve. 'Dat daenk ik ok,' hoopt de moes. 'En da's mar goed ok, want ie zullen wel zo muui as een podde wezen. Awwe dat arme besien now mar helpen kunnen...' Dan zien ze inienend een haost gele voegel. Hi'j ligt languut in de sni'j en goelt zachies. 'Hellup... dudel... help me toch... Ik heb zoe'n piene en bin zo koold... Au, au... hellup...' De voegel perbeert de hieltied overaende te kommen, mar et lokt him niet. Dan zicht hi'j Piepmoes en de doeve. 'Wie bin jim,' snokt hi'j bange. 'Willen jim mi'j ok pakken, of kommen jim mi'j helpen?' 'Helpen, vanzels,' antwoordt de doeve. 'Waorum zollen wi'j jow pakken willen. Wi'j heurden jow goelen en sjilpen en bin doe hadde disse kaante op gaon. Mar wie bin ie aenlik en wat is d'r mit jow an de haand?'

Intied dot Piepmoes zien sjaal om de voegel henne. De voegel is ja stienkoold en hi'j het et zels waarm genoeg. 'Now,' zegt de voegel, 'da's een hiel verhael. Ik bin een gelegouw en kom uut de bos an de ere kaante van et dörp. Ik bin daor in et veurjaor geboren en opgruud mit mien bruurties en zussies. In de haast bin zi'j en alle ere gelegouwen votvleugen naor et waarme zuden, mar daor had ik gien nocht an. Ikvien et hier vusen te mooi en heb een boel kammeraoden die hier winters wél blieven. En ik docht dat et mit die koolde wel wat mitvalen zol. Mar et vul me goed of. Doe ik dat tegen ien van mien kammeraoden zee, zee die, da'k dan beter naor de bos van Piepmoes verhuizen kon. Daor zollen de bomen veul dichter bi'j mekeer staon en daorum zol et daor lang zo koold niet wezen. En d'r zollen genoeg aorige dieren wonen die mi'j vast wel helpen wollen mit et bouwen van een ni'j en lekker waarm nust.' Now en dan snokt de voegel nog een betien. 'Mar ik mos wel opschieten, zeden ze, want et kon now zo vriezen en sni'jen gaon, en dan zol et nóg veul koolder wodden. Dus ik bin dezelde dag vertrokken. Mien kammeraoden hebben me een briefien mitgeven daor op staot waor a'k langes moet. Alles gong goed, tot et begon te sni'jen. Ik wodde de hieltied koolder en kon et pad haost niet meer vienen. En die inienend wodde ik naozeten deur een peer katten. Een haost hielendal witte en een haost hielendal zwatte. Wat was ik benauwd. Ze kwammen de hieltied dichterbi'j. En ik was zo koold da'k ok niet meer vliegen kon. Doe stroffelde ik over mien eigen poties en kwakte zo veurover in de sni'j. Now is et mit mi'j gebeurd, docht ik. Now pakken ze me en eten me op.'

Piepmoes en de doeve wienen heur de hiel tied meer op en bin zo lelk as spinnen. 'Die verhipte Klaos en Miep,' koerkt de doeve. 'Die misselike kattedoppen,' piept Piepmoes, 'wat bin et toch een vervelende mispunten.' 'Mar hoe gong et veerder,' vraogen ze toegelieke an de gelegouw. 'Dat za'k jim gauw vertellen,' zegt de gelegouw. 'Krek doe ik docht dat et mit mi'j oflopen was, heurde ik vlakbi'j een verschrikkelik geraos. Inienend ston d'r een vrouw, en die wás me toch lelk en góng me tekeer! Ze greep beide katten in et nekvel en schudde ze henne-weer. 'Wat moe'k toch mit jim,' foeterde de vrouw. 'Eerst hebben jim vandaege een stok of vuuf kastballen an diggels gooid en now zitten jim achter zoe'n mooie voegel an. Ik zal jim! Ik breng jim naor huus en sluit jim een peer daegen in de kelder op. En dan hael ik jow op, aarme voegel. Dan za'k zien da'k je weer in de bienen krieg!'

Piepmoes en de doeve bin intied begonnen te lachen. 'Krek goed,' vienen ze. 'Now hebben wi'j temeensen een peer daegen gien last van die aekelike poedzakken. Mar wat wil ie now aenlik,' vraogen ze an de gelegouw. 'Wil ie mit die vrouw mit, of ga'j' liever naor oonze bos?' 'Aenlik wi'k graeg mit jim mit,' sjilpt de gelegouw, 'mar hoe is jim bos aenlik? Ik was ja onderwegens naor de bos van Piepmoes.' 'Ach heden,' zegt Piepmoes, 'ie weten ja nog niet iens wie as wi'j binnen! Now, luuster goed! Dit is mien vrund de doeve en hi'j woont in de bos van Piepmoes en ikke, now ik bin Piepmoes!' De gelegouw kikt bliede van de iene nao de aander. 'Echt waor?' vragt hi'j. 'Now, dan ga'k vanzels mit jim mit! Daor hoef ik niet over nao te daenken. Die vrouw is hiel aorig, mar ok al bin ik geel, ik bin gien knarriepietien, dat in een kouwgien in huus zit. Allierend ik kan niet zo best lopen en ok niet zo best vliegen. Mien rechterpotien en linkervleugel doen me nog een betien zeer. Hoe moet dat now?' 'Gien inkeld perbleem,' zegt de doeve. 'Jim kun allebeide wel op mien rogge en dan vliegen we naor de bos. Et zal wel niet zo hadde gaon, mar dat gefit niet.'

As nao een posien de vrouw d'r an komt om de gelegouw op te haelen, is die al mit zien ni'je vrunden vot. 'Vremd,' zegt de vrouw. 'Ik docht dat de katten him aorig te pakken had hadden, mar et is zeker mitvalen. Mar goed ok, want zoe'n voegel heurt aenlik gewoon in de bos, en niet bi'j mi'j thuis.' As ze heur ommedri'jt en op huus an gaot, zucht ze hiel in de veerte een doeve vliegen, die, zo liekt et, in plak van gries ok een betien geel an him het. Mar daor staot de vrouw veerder niet bi'j stille. En Piepmoes zien bosschoppen veur de kastdaegen? Die dot hi'j gewoon de volgende dag!

KASTVERSIERINGS

Van de drie inlegvellen kun jim dit keer twee kastversierings maeken. Hoe aj' dat doen moeten, kuj' hieronder lezen.

Kastversiering 1

Op de zesde jannewaori is et et feest van de drie keunings. Mar vaeke wodt dat verhael in verbaand brocht mit et kastfeest. Iene van de drie keunings het in dat verhael een dromedaris bi'j him. Jim zien ze allebeide op et witte inlegvel staon. Kleur eerst de keuning, de dromedaris en de boge d'r omhenne zo mooi meugelik. Aj' dat daon hebben, moej' de boge én et zwatte stok in de boge uutknippen. Pak dan et grune inlegvel en knip dat krek zo uut. (De feiguren in de beide hoeken moej' beweren, want die kuj' veur de ere kastversiering bruken.) Aj' klaor binnen mit knippen, kuj' de beide bogen op mekaander plakken. Mar aj' je raemversiering nog mooier hebben willen, kuj' tussen de beide bogen mooi kleurd deurschienend papier plakken. Aj' dat allegere daon hebben, hej' et gele inlegvel neudig. Op dat vel staon twee steerns die aj' ok uutknippen moeten. Plak ze vervolgens op de boge an weerskaanten netties op mekeer. Prik dan een gattien in de zwatte stip die op de steern zit. Aj' daor een draotien deur daon hebben, kuj' je versiering veur et raem hangen. Mooi, hen?

Kastversiering 2.

Op de iene helte van et gele inlegvel zitten de twie steerns veur de eerste kastversiering. Van de ere helte kuj' de twiede kastversiering maeken. Op dat inlegvel ziej' de gelegouw. Knip die zo netties meugelik uut en maek een gleuffien onder beide vleugels. Knip dan de twie denne-boompies die op et grune inlegvel staon uut. Doe een betien liem op de stammegies en stop onder elke vleugel een boompjen. Doe dan liem op de achterkaante van de voegel en plak vervolgens de de beide herten op mekeer. Maek een gattien in de zwatte stip en doe daar een draotien deur. De gelegouw is now klaor en kuj' in de kastboom ophangen!

KASTSPULLEGIEN

Oons kastspullegien van dit keer kuj' mit twie of meer kiender speulen. Veur et spullegien hej' twie dobbelstienen neudig en evenvule Herenhoenties as speulders. Veerder moej' elf verschillende kleurpotloden of viltstiften bruken. Even veerderop kuj' zien om welke kleuren as et gaot. Et spullegien gaot zo:

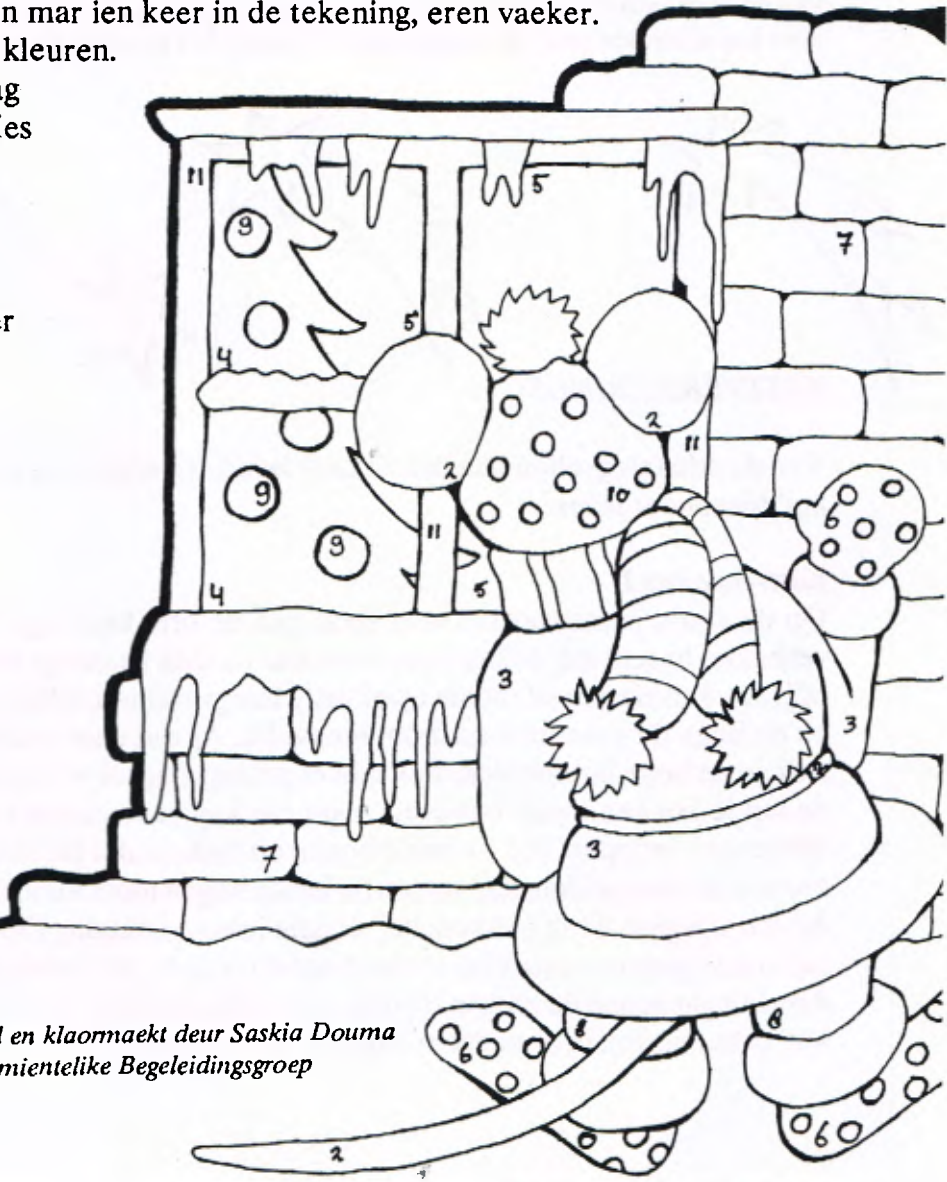
Gooi ombeurten mit de dobbelstienen. Tel et totaal van de punten die now naor bovenen liggen bij mekeer op. Hej' bijglikeks een 2 en een 3, of een 1 en een 4 gooid, dan is dat vufe bij mekeer. Bij et riegeltien ciefers dat hieronder staot, ziej' welke kleur as bij 5 staot.

Aachter et ciefer staot welk diel van de tekening aj' in die kleur, donkerblauw dus, kleuren moeten. Veur alle dudelihied staon de ciefers ok in de tekening. Kleur ien vakkien mit een vufe d'r in. Sommige ciefers staon mar ien keer in de tekening, eren vaeker.

Ie meugen per keer mar ien vakkien kleuren.

As ie jow vakkien kleurd hebben, mag de volgende speulder. Hej' alle vakkies van een bepaold ciefer klaor en ie gooien toch weer dat getal, dan hej' pech en moej' waachten tot daj' weer an de je beurt binnen. Wie as eerste alle vakkies inkleurd het, is de winner van et spullegien. Veul plezier!

2. gries - oren en stat
3. rood - jasse
4. lochtigruun - kastboom
5. donkerblauw - raemen
6. donkergruun - sokken en haanske
7. geel - mure
8. paors - broek
9. oranje - kastboomballen
10. donkerrood - musse
11. lochtigblauw - kezien
12. zwat - riem van de jasse

Dit Herenhoentien wodde bedocht, saemensteld en klaormaekt deur Saskia Douma en Sietske Bloemhoff, in opdracht van de Intergemientelike Begeleidingsgroep Hiemkunde in Oost- en West- Stellingwarf.

plak hier de gele steen

Paul Rier de gele steen